

با اداب و رسوم و قومیت و اصول زندگی میباید لازم است در مورد پیهائی که صاحبان آنها در صدد نمایش آن هستند رعایت مراتبی که ذیلا نگاشته میشود با حسن وجه بنمائید:

- ۱- عبارات پس باید از حیث انشاء سلیس و روان باشد.
 - ۲- ذکر کلمات و عبارات رکیک و استعارات منافی عفت و عصمت اکیداً ممنوع است.
 - ۳- حتی الامکان مراقبت شود که اداء مطالب اصطکاک با سیاست دولت و مذاهب نداشته باشد.
 - ۴- در مواقع نمایش فقط باید بذکر و تجسیم آنچه در پس مندرج است اکتفا شود و از تحریف و تغییر یا افزودن مطالب دیگر بر آن خود داری گردد (در مواقع نمایش پس گستن مطالب آن از لحاظ ضیق وقت مانع ندارد)
- ختصاً متذکر میگردد که در مورد جزء (۴) باید از صاحبان پس التزام کتبی گرفته شود که بر خلاف مدلول آن عمل نکنند. نمایش پیهائی که بر خلاف مراتب مندرجه در جزء ۱-۲-۳ تدوین شده باشد اکیداً ممنوع خواهد بود و هر پس قبل از آنکه بمعرض نمایش درآید باید از نظر اداره معارف محل گذشته مورد رسیدگی دقیق واقع شود

۴۲

اداره معارف و تعلیمات

متحد المال راجع بترتیب پروگرام و امتحان طلاب علوم دینی

نمره ۸۴۹۲-۲۰۰۶۰ مورخ ۱۰ ابان ماه ۱۳۱۰

بر طبق قانون جدید خدمت نظامی پروگرام دروس آقایان طلاب علوم دینی تنظیم و تصویب شده که هر يك نسخه آنرا برای اطلاع آن اداره منضمأ ارسال میدارد که در حوزه مأموریت خود اخطار نمائید در هذمه السنه فقط داوطلبان مشمول نظام وظیفه باید اسم خود را برای امتحانات ثبت نمایند مطابق پروگرام مذکور داوطلبان مشمول میتوانند از سال چهارم تا سال ششم پروگرام مصوب امتحان دهند ضمناً خاطر نشان مینماید که امتحانات سال آتی آقایان طلاب اعم از مشمول و غیر مشمول باید بر وفق پروگرام فوق الذکر باشد و پروگرام عالی هم عنقریب تهیه شده بعداً برای استحضار شما ابلاغ خواهد شد.

۴۳

اداره معارف و تعلیمات

متحد المال بمطابع راجع بترتیب طبع اعلانات

نمره ۲۰۸۰-۸۸۶۶ مورخ ۱۸ ابان ماه ۱۳۱۰

لازم است از این تاریخ بعد مراتبی را که ذیلا نگاشته میشود کاملاً رعایت نموده مدلول آنرا بموقع اجراء بگذارید:

- ۱- نمونه های کلیه اعلاناتی که برای ثبت و تمیز بوزارت معارف میاورند باید روی کاغذ سفید

بخط خوانا نوشته شده و صاحب اعلان باید ذیل آنرا امضاء کرده آدرس کامل خود را نیز معلوم نموده باشد .

- ۲ - باید قطع ورق نمونه معین باشد تا بر طبق آن نمونه تمپر شده بعد چاپ شود .
- ۳ - هرگز نباید قبل از ثبت و تمپر وزارت معارف هیچگونه اعلانی منتشر گردد .
- ۴ - در صورت عدم رعایت مراتب فوق در محاکم صالحه قانونا تعقیب خواهد شد .

۴۴

اداره معارف و تعلیمات

متحد المال راجع بترتیب امتحان طلاب علوم دینی

نمره ۹۰۹۴ - ۲۱۳۸۰ مورخ ۲۵ ابان ۱۳۱۰

در عقبه متحد المال نمره ۲۰۰۶۰-۸۴۹۲ راجع بامتحان آقایان طلاب مشمولین اینک مواد امتحانیه کتبی و شفاهی آقایان مزبور را ذیلا برای استحضار شما مینویسد که بر طبق آن عمل نموده نتیجه امتحانات و صورت نمرات امتحانیه را بمرکز ارسال دارید

۱ - کتبی

دیکته : نیم ساعت — انشاء فارسی : یکساعت ونیم — صرف : یکساعت ونیم — نحو : یکساعت ونیم

۲ - شفائی

فارسی — منطق — صرف — فقه — نحو — اصول — قرائت عربیه
نمرات کتبی و شفاهی هر چه باشد با هم جمع و معدل آنها مأخذ قبول و یا رد از امتحانات است
معدل نباید از ده کمتر باشد

۴۵

اداره معارف و تعلیمات

متحد المال راجع بترتیب اجراء پروگرام

نمره ۹۶۷۶-۲۲۸۰۰ مورخ ۲۸ آذرماه ۱۳۱۰

نظر باینکه در هذه السنه تحصیلی تغییراتی در پروگرام تحصیلات متوسطه مصوب مهر ماه ۱۳۱۰ داده شده برای اینکه در اجرای آن اشکال تولید نشود لازم است هر يك از موادیکه تدریس آنها بر طبق پروگرام جدید در کلاس مربوطه میسر است از همانکلاس شروع بتدریس کنند و نسبت بموادیکه تدریس آنها مستلزم آنستکه محصلین قسمتی را قبلا در کلاسهای پائین تر تحصیل کرده باشند باید در هذه السنه آن مواد را نیز در کلاسهای مربوطه از روی پروگرام جدید تدریس کرده در کلاسهای بالاتر بر طبق پروگرام قدیم عمل کنند تا بدین طریق پروگرام جدید بتدریج مجری گردد.

متحد المال راجع بتدریس شرعیات بر طبق پرگرام سابق

نمره ۲۵۲۰۰ - ۱۰۶۵۴ مورخ ۵ دی ماه ۱۳۱۰

بموجب رأی شورای عالی معارف مقرر است مادام که دستور مفصل تعلیمات دینی از طرف شورای مزبور معین نشده پرگرام سابق راجع بشرعیات بحال خود باقی خواهد بود.

متحد المال راجع بمنع شاگردان از شرکت در نمایش و قاتر

نمره ۱۱۱۴۳ - ۲۵۹۴۰ مورخ ۱۶ دی ماه ۱۳۱۰

لازم است مراتب ذیل را بمعموم محصلین اخطار نمائید :

- ۱ - چون مادام که محصلین فراغ از تحصیل پیدا نکرده اند اقدام بنوشتن پس موجب اختلال تحصیلاتشان میشود اگر محصلی از این بعد بنوشتن پس اقدام کند ممکن است منجر باخراج او از مدرسه بشود.
- ۲ - در جریان مدت تحصیل هیچ محصلی حق ندارد در عملیات اکثری شرکت نماید و الا از ورود بمدرسه ممنوع خواهد شد
- ۳ - مدیران و نظام مدارس مسئول مراعات مواد فوق میباشند

متحد المال راجع بمنع مبتلایان بامراض مسریه از حضور در مدارس

نمره ۱۱۵۶۵ - ۲۶۹۴۰ مورخ ۳۰ دی ماه ۱۳۱۰

بقرار اطلاع واصل بمعنی از شاگردان که بواسطه ابتلاء بامراض مسریه از طرف اطباء صحی مدارس از آمدن بمدرسه ممنوع میشوند بعنوان گذراندن امتحانات ثلث یا امتحانات داخلی آخر سال در مدرسه پذیرفته میشوند. چون این مطلب ممکن است موجبات سرایت مرض را باطفال دیگر یا انتشار آنها بطور کلی فراهم کند این است که از لحاظ احتیاط و برای احتراز از وقوع این امر اکیداً

ابلاغ میکند هر شاگردیکه از طرف اطباء صحی مدارس از ورود بمدرسه ممنوع شود مدیر مدرسه بهیچوجه و بهیچ عنوان نباید او را در مدرسه پذیرد مگر با اجازه طبیب صحی و پذیرفتن مجدد هر شاگردیکه حضور او بمدرسه از طرف طبیب صحی ممنوع شده است مطلقاً موقوف با اجازه ثانوی طبیب صحی مربوط بمدرسه خواهد بود.

۴۹

اداره معارف و تعلیمات

متحدالمال راجع بترتیب تدریس کتب رسمی در مدارس ابتدائی

شماره ۲۹۸۰ - ۱۲۷۲۵ مورخ ۸ اسفند ماه ۱۳۱۰

حسب الامر ابلاغ میشود که در کلاسهای ۱-۲-۳-۴ ابتدائی باید منحصرأ کتب وزارت و شفاهاً حساب در کلاس سوم و چهارم و هندسه در کلاس چهارم و قرآن و مشق خط و ورزش تعلیم و در کلاس ۵ و ۶ تاریخ و جغرافیا از روی کتاب وزارت و سایر مواد بر طبق پروگرام فعلی تدریس گردد لازم است مقام این متحدالمال را بکلیه مدارس حوزه مأموریت خود اعم از دولتی و ملی ابلاغ نموده اخطار کنید که تخلف از این دستور موجب مسئولیت شدید خواهد بود وصول این متحدالمال را نیز اطلاع دهید.

۵۰

اداره معارف و تعلیمات

متحدالمال راجع بترتیب تقاضای جواز طبابت و جراحی و غیره

شماره ۱۳۲۷۰ - ۳۱۲۰۰ مورخ ۲۵ اسفند ماه ۱۳۱۰

کسانی که در ممالک خارجه تحصیل نموده و باخذ دیپلم طب . جراحی ، قابله گی ، دندان سازی یا دوا سازی نائل شده اند و برای دریافت حواز و یا تشخیص صحت و سقم آن مدارك خود را بوسیله آن اداره بوزارتخانه ارسال میدارند لازم است در موقع فرستادن نکات ذیل را مراعات نمایند :

- ۱ - اصل دیپلم در صورتیکه تکس صاحب دیپلم از طرف مدرسه که در آن تحصیل مینموده ملصق و بمهر مدرسه ممهور شده و اداره قونسولگری ایران در محل تعاق عکس را بصاحب دیپلم تصدیق نموده باشد

۲ - دو سواد و دو ترجمه دیپلم که مصدق بتصدیق وزارت جلیله امور خارجه باشد .

۳ - سواد ورته هویت با الصاق عکس و تصدیق رسمی آن اداره

۴ - در صورتیکه هویت صاحب دیپلم در دیپلم و ورقه هویت متفاوت باشد دارنده آن باید

بوسائل ممکنه رفع اختلاف نموده آن اداره را قانع نماید

• - دو قطعه عکس 'مصدق و مهور' بمهر معارف محل .

۷ - چنانکه تقاضا کنند مشمول نظام وظیفه بوده تقاضای ارزش دیپلم خود را کند باید سه یاد و سه ترجمه و سه قطعه عکس بترتیب فوق تهیه و ارسال دارد تا اقدام مقتضی بعمل آید .

۵۱

اداره معارف و تعلیمات

راجع بترتیب توقیف جواز اطباء متوفی

نمره ۱۳۳۰۲ - ۳۱۱۸۰ مورخ ۲۶ اسفندماه ۱۳۱۰

در تعقیب متحدالمال نمره ۹۵۴۲ - ۴۷۶۹ مورخ ۱۸ تیر ماه ۱۳۰۹ راجع باطبای متوفی مجدداً خاطر نشان مینماید لازم است بنمایندگان حوزه 'اموریت خود غدغن اکید نمایند که هر گاه دارنده جواز اعم از طبابت یا قابله گی یا دندان سازی فوت نمود قبل از رسیدن راپورت اداره محترمه صحیه اجازه نامه آنان را اخذ و بمرکز ارسال دارید که پس از باطل شدن در دوسیه مربوط ضبط گردد بدیهی است عدم رعایت مدلول فوق موجب مسئولیت شدید خواهد گردید .

۵۲

اداره معارف و تعلیمات

متحدالمال راجع بترتیب امتحانات طلاب علوم دینی

نمره ۱۳۳۳۶ - ۳۱۰۹۹ مورخ ۲۸ اسفند ۱۳۱۰

يك نسخه دستور تعلیمات عالیہ آقایان طلاب علوم دینی * که بتصویب رسیده برای اطلاع آن اداره تلوأ ارسال میدارد لازم است غدغن نمایند که آنرا در حوزه ماموریت خود انتشار دهند در صورت داشتن داو طلب در هذه السنه داو طلبان باید موادیکه در پروگرام مزبور قید شده باستثناء حساب و جبر در فروردین ماه ۱۳۱۱ امتحان دهند ولی در سال ۱۳۱۲ باید داو طلبان این قسمت موادیرا که برای هر سال تعیین و نوشته شده بدون تغییر و تبدیل امتحان بدهند ضمناً تذکر میدهد داو طلبان برای ثبت اسامی خود باید عین ورقه هویت و دو قطعه عکس کوچک خود را بدفتر معارف محل تسلیم نمایند پس از خاتمه امتحانات صورت جامعی از نمرات امتحانیه داو طلبان که بامضاء هیئت ممتحنه رسیده باشد بمرکز ارسال دارید

• - دستور تعلیمات عالیہ طلاب علوم دینی در قسمت پروگرام طبع شده است

متحد المال راجع بترتیب اجراء مدلول ماده (۹۸) نظامنامه مدارس

نمره ۶ — ۵۰۰ مورخ ۶ فروردین ماه ۱۳۱۱

ازوماً ابلاغ میشود اولاً چون نظامنامه مدارس در فروردین ۹ ۱۳ بمعارف ولایات ارسال شده بنا بر این اجراء ماده ۹۸ نظامنامه موكول بامتحان است که در خرداد ماه سال ۱۳۱۱ بعمل خواهد آمد. ثانیاً لازم است فهرست شاگردانیکه بعد در نتیجه اجراء ماده مذکور در فوق از مدرسه اخراج میشوند برای اطلاع وزارتخانه همه ساله مرتباً بمركز بفرستید و در تصدیقهاییکه از لحاظ میزان و سوابق تحصیلی بچنین شاگردی میدهند صریحاً قید کنید که دارنده آن بواسطه اینکه دو سال متوالی در يك کلاس مانده و از عهده امتحان بر نیامده از مدرسه اخراج شده تا این قبیل محصلین نتوانند بمدرسه دولتی دیگری وارد شوند مفاد این متحد المال را بکلیه مدارس حوزه مأموریت خود ابلاغ کنید و وصول آنها نیز سریعاً اطلاع دهید.

متحد المال راجع بمنع مدارس از معرفی شاگردان یکدیگر در موقع امتحانات

نمره ۱۵ — ۸۰ مورخ ۷ فروردین ماه ۱۳۱۱

بر طبق راپورت اداره تفتیش کل در موقع امتحانات نهائی غالب مدارس عدّه از شاگردان مدارس دیگر را بمدرسه خود جلب و در عداد محصلین خود بدائرة امتحانات معرفی مینمایند لذا از این تاریخ بکلیه مدارس اخطار میشود چنانچه يك مدرسه شاگرد مدرسه دیگر را در آخر سال تحصیلی (موقع امتحانات) جلب و جزء شاگردان خود برای شرکت در امتحانات نهائی معرفی نمود اگر آن محصل در امتحانات نهائی قبول شد جزء عدّه قبول شدگان مدرسه که سابقاً در آنجا تحصیل میکرد محسوب میشود و هر گاه در امتحانات پذیرفته نشد در زمره رد شدگان مدرسه که او را معرفی نموده است محسوب خواهد شد.

متحد المال راجع بترتیب امتحانات طلاب علوم دینی

نمره ۳۱۰۹۹ — ۱۳۳۳۶ مورخ ۷ فروردین ۱۳۱۱

يك نسخه دستور تعلیمات عالیّه آقایان طلاب علوم دینی که بتصویب رسیده برای اطلاع آن

اداره تلواً ارسال میدارد و لازم است غدغن نمائید که آنرا در حوزه ماموریت خود انتشار دهند در صورت داشتن داوطلب در هذه السنه داوطلبان باید موادیکه در پروگرام مزبور قید شده باستثناء حساب و جبر در فروردین ماه ۳۱۱ امتحان دهند ولی در سال ۱۳۱۲ باید داوطلبان این قسمت موادی را که برای هر سال تعیین و نوشته شده بدون تغییر و تبدیل امتحان بدهند ضمناً تذکر میدهد داوطلبان برای ثبت اسامی خود باید عین ورقه هویت و دو قطعه تکس کوچک خود را بدفتر معارف محل تسلیم نمایند پس از خاتمه امتحانات صورت جامعی از نمرات امتحانیه داوطلبان بامضاء هیئت ممتحنه رسیده باشد بمرکز ارسال دارید .

۵۶

اداره معارف و تعلیمات

متحد المال راجع بساعات کار در مدارس ابتدائی افاد

نمره ۵۰۹ — ۱۲۲۰ مورخ ۲۱ فروردین ۱۳۱۱

لزوماً ساعات کار مدارس نسوان بطریق ذیل تعیین میشود لازم است من بعد بر طبق جدول ذیل رفتار کنند . و متذکر باشید که تخلف از این دستور موجب مسئولیت شدید برای شما خواهد بود .

شهور	قبل از ظهر	بعد از ظهر
از اول مهر تا آخر آبان	چهار ساعت و ربع کم قبل از ظهر تا یک ربع بطهر	دو ساعت و ربع کم بعد از ظهر تا چهار بعد از ظهر
از اول آذر تا آخر اسفند	سه ساعت و نیم قبل از ظهر تا ظهر	یک ساعت و نیم بعد از ظهر تا چهار و ربع کم بعد از ظهر
از اول فروردین تا پانزدهم خرداد	چهار ساعت قبل از ظهر تا نیم ساعت قبل از ظهر	دو ساعت و ربع کم بعد از ظهر تا چهار ساعت بعد از ظهر
نیمه آخر خرداد و نیمه آخر شهریور	پنج ساعت قبل از ظهر تا یک ربع قبل از ظهر (چهار ساعت درس و سه ربع تفریح)	بعد از ظهرها تعطیل است

ساعات کار در ماه رمضان بموجب متحد المال جداگانه بمدارس ابلاغ خواهد شد

۵۷

اداره تفتیش

متحد المال راجع بجلوگیری از دعاة و مبلغین

نمره ۷۳۶۳ — ۲۸۹۱۹ مورخ ۱۲ اسفند ماه ۱۳۰۹

چنانچه در حوزه ماموریت شما دعاة و مبلغین خارجی هستند که بر علیه مذهب اسلام و یا بر علیه

دولت و حکومت چه در مدارس و چه در خارج از مدارس تبلیغات مینمایند لازم است فوراً از عملیات آنان بوسائل مقتضیه جلوگیری نموده نتیجه را تلگرافاً اطلاع بدهید تا دستور مقتضی صادر شود البته احتیاج بتذکر و تاکید نیست که اگر نسبت باجراه این حکم مساعه و یا در مواردی اغماض شود شخص مسئول و مورد تعقیب و مؤاخذه واقع خواهید شد

۵۸

اداره معارف و تعلیمات

متحد المال راجع بساعات کار در مدارس متوسطه ذکور

لر ۵۰۷ — ۱۲۳۰ مورخ ۲۱ فروردین ماه ۱۳۱۱

چون ساعات کار مدارس متحدالشکل نیست و این مطلب موجب زحمت شده برای آنکه رفع اشکال بشود لازم است من بعد ساعات پروگرام مدرسه را بر طبق جدول ذیل تعیین نموده و بدون کمترین تفاوت مطابق آن عمل نمائید.

شهر	قبل از ظهر	بعد از ظهر
از اول مهر تا آخر آبان	چهار ساعت قبل از ظهر تا نیمساعت قبل از ظهر	دو ساعت بعد از ظهر تا چهار و یکربع بعد از ظهر
از اول آذر تا آخر اسفند	چهار ساعت و ربع کم قبل از ظهر تا یکربع قبل از ظهر	دو ساعت و ربع کم بعد از ظهر تا چهار بعد از ظهر
از اول فروردین تا پانزدهم خرداد	چهار ساعت و یکربع قبل از ظهر تا سه ربع قبل از ظهر	دو ساعت بعد از ظهر تا چهار ساعت یکربع بعد از ظهر
نیمه آخر خرداد و نیمه آخر شهریور	پنج ساعت و یکربع قبل از ظهر تا نیمساعت قبل از ظهر (چهار ساعت درس و سه ربع تنفس)	بعد از ظهرها تعطیل است

ساعت کار در ایام ماه صیام بموجب متحد المال جداگانه بمدارس ابلاغ خواهد شد

۵۹

اداره تقنیش

متحد المال راجع به تغییر موقع جشن تاجگذاری اعلیحضرت اقدس همایونی

لر ۱۸۲ — ۱۲۷۵ مورخ ۱۶ فروردین ماه ۱۳۱۰

بر حسب امر مطاع اقدس همایون شاهنشاهی ارواحنا فداء که بوسیله مقام منیع ریاست وزراء عظام شرف صدور یافته است خاطر نشان مینماید که در سال جاری و بعدها جشن سنواتی تاجگذاری

همایونی که روز چهارم اردی بهشت است موقوف و بید مولود مسعود همایونی که ۲۴ اسفند ماه است موقوف میشود و در روز مذکور هم (چهارم اردیبهشت) تعطیل نخواهد بود

اداره معارف و تملیحات

متحد المال راجع بساعات کار مدارس ابتدائی دولتی ذکور

نمره ۵۰۸ - ۱۳۰۰ مورخ ۲۱ فروردین ماه ۱۳۱۱

لزوماً ساعات کار مدارس ابتدائی ذکور بطریق ذیل تعیین میشود لازم است من بعد ساعات پروگرام را طبق جدول ذیل تعیین کنید و متذکر باشید که تخلف از این دستور موجب مسئولیت برای شما برای خواهد بود .

شهر	قبل از ظهر	بعد از ظهر
از اول مهر تا آخر آبان	چهار ساعت قبل از ظهر تا نیم ساعت قبل از ظهر	دو ساعت بعد از ظهر تا چهار و یک ربع بعد از ظهر
از اول آذر تا آخر اسفند	چهار ساعت و ربع کم قبل از ظهر تا یک ربع قبل از ظهر	دو ساعت و ربع کم بعد از ظهر تا چهار ساعت بعد از ظهر
از اول فروردین تا پانزدهم خرداد	چهار ساعت و یک ربع قبل از ظهر تا سه ربع قبل از ظهر	دو ساعت بعد از ظهر تا چهار ساعت و یک ربع بعد از ظهر
نیمه خرداد و نیمه آخر شهریور	پنج ساعت و یک ربع قبل از ظهر تا نیم ساعت قبل از ظهر - (چهار ساعت درس و سه ربع تفریح)	بعد از ظهرها تعطیل است

ساعات کار در ایام ماه رمضان بموجب متحد المال علیحده بکلیه مدارس ابلاغ خواهد شد

۶۱

راجع بتهیه صورت ابنیه متصرفی معارف

اداره تفتیش

نمره ۱۸۶ - ۳۸۰ مورخ ۱۷ فروردین ۱۳۱۰

لازم است در آخر سنه تحصیلی هذه السنه صورتی از ابنیه متصرفی معارف حوزه مأموریت خود را مطابق دستور ذیل تهیه و ارسال دارید :

دکان

خانه

و غیره

۱- نوع بنا

- ۲ - مساحت بگزر مربع
- ۳ - بنادرچه تاریخ بتصرف معارف آمده است
- ۴ - بنا دارای چند اطاق و حیاط و مکان است
- ۵ - بنادر تصرف مدرسه است یا اداره .
- ۶ - چگونه بنا منتقل بمعارف شده است .
- ۷ - قیمت تقریبی بنا .

۶۲

اداره

متحدالامال راجع بترتیب صدور اجازه عزیمت محصلین و مشمولین بخارجہ

نمره ۴۱۰۱ - ۲۰۲۴۰ مورخ ۱۳ آبان ۱۳۱۰

...

سواد شرحی که در تحت نمره ۱۶۳۱۶-۳۰۷۲ مورخ ۲۱ مهرماه ۱۳۱۰ - بداره محترمه کل نظام وظیفه عمومی راجع باشخاصی که بعزم تحصیل میخواهند بخارجہ بروند نکاشته شده است تلوأ ملاحظه مینمائید لازم است مدلول آنرا در مورد اشخاصی که بعنوان تحصیل بممالک خارجہ میخواهند بروند و از شما تقاضای تصدیق مینمایند بموقع اجراء بگذارید .

اداره محترمه کل نظام وظیفه عمومی

در جواب مرقومه نمره ۱۳۸۶۵ و مرقومه نمره ۱۴۰۵۰ راجع بترتیب تقاضای صدور تذکره بجهت اشخاصی که برای تحصیل بخارجہ میروند محترماً تصدیق افزا میشود .

۱ - تکلیف اشخاصیکه بسن سربازی رسیده اند و بعزم تحصیل بممالک خارجہ میروند در طی ماده ۱۷ قانون مصوب ۳ شهریور ۱۳۱۰ بخوبی روشن و معین است باین معنی که باید در سیکل دوم متوسطه یا مدارس عالیہ مشغول تحصیل باشند و البته در مورد مشار الیهم برطبق مدلول ماده مذکور عمل خواهد شد .

۲ - راجع باشخاصیکه بسن سربازی نرسیده اند و میخواهند بجهت تحصیل بخارجہ بروند برای مزید انتظام و سرعت جریان امور مربوطه همانطور که نماینده این وزارتخانه مذاکره نموده است قبلاً نظر اداره محترمه کل نظام وظیفه در مورد اشخاص سابق الذکر استعلام میشود و پس از جلب موافقت نسبت بمشارالیهم اقدام خواهد شد .

متحد المال راجع بترتیب پذیرفتن محصلین مدارس نظام در مدارس دولتی و ملی

نمره ۴۳۸۹ — ۲۱۵۰۰ مورخ ۲۶ ابان ۱۳۱۰

سواد مرقومه نمره ۶۱۱۹-۵۰۰۳۰-۱۱۹۴۶ مورخه ۱۹ ابان ۱۳۱۰ وزارت تجلیله جنک را تلوأ ملاحظه خواهید نمود لازم است ازین تاریخ مفاد مرقومه وزارت معزی الیهادر مورد داوطلبانی که تقاضای ورود بمدارس دولتی را دارند بموقع اجراء بگذارند.

وزارت جلیله معارف و اوقاف

عطف بمرقومه نمره (۳۴۳۸-۱۷۵۷۴) مورخه ۲۱ مهرماه ۱۳۱۰ محصلین مدرسه متوسطه و ابتدائی طبق تعهدنامه که در بدو دخول بامضای اولیاء خود بمدارس مذکوره تسلیم مینمایند حق خروج ازمدارس مزبور را بدون اجازه کتبی مدارس کل نظام ندارند - ولی بعضیها تحت عنوان مرخصی ازمدارس نظام خارج و خودرا برای دخول بمدارس دولتی معرفی مینمایند متمنی است مقرر فرمائید مدارس دولتی و ملی قبل از ملاحظه اجازه نامه مزبور از پذیرفتن این قبیل شاگردان مدارس متوسطه و ابتدائی خودداری نمایند.

متحد المال راجع بترتیب پذیرفتن مشمولین نظام وظیفه در کلاسهای دوره اول متوسطه

نمره ۶۳۵۲ — ۲۴۳۶۰ مورخ ۳۰ آذر ۱۳۱۰

در تعقیب متحد المال نمره ۱۷۳۸۰-۳۳۵۵ مورخ ۱۴ مهرماه ۱۳۱۰ راجع بمشمولین دوره اول متوسطه که برحسب مقررات قانون خارج گردیده اند لزوماً اشعار میدارد چنانچه بعضی از مشمولین مذکور برطبق قانون جدید و بموجب رای مجلس سر بازگیری هذه المنه معافیت قانونی خودرا از خدمت نظام گرفته تقاضای ورود مجدد بمدارس کردند ممکن است بسوابق تحصیلی و اخلاقی مشارالیهم دقتاً رسیدگی نمائید و در صورتیکه پذیرفتن مجدد آنها از لحاظ مراتب تحصیلی و اخلاقی موافق مقررات و نظامات اختصاصی مدارس باشد پس از ضبط سواد مصدق ورقه معافی در دوسیه آنها اجازه بدهید که ثانیاً بمدارس وارد و بتحصیلات خود ادامه بدهند و فهرست مشارالیهم را نیز با ذکر مشخصات لازمه و تعیین نمره و تاریخ اوراق معافیت آنها ارسال دارید این اجازه فقط شامل اشخاصی است که در کلاسهای دوره اول

متوسطه مشغول تحصیل بوده اند و از لحاظ مشمولیت خارج گردیده اند و الا اشخاصی که بسن سربازی رسیده اند در تحت هیچ عنوان نمیتوانند در مدارس ابتدائی باقی بمانند

۶۵

اداره تفتیش

متحد المال راجع بمسئولیت مدیران مدارس در حفظ اثاثیه و اموال دولت

نمره ۶۴۸۵ - ۲۵۳۶۰ مورخ ۹ دی ماه ۱۳۱۰

در تعقیب متحد المال نمره ۱۹۲۱۰-۸۱۲۴ مورخ ۲ آبان ماه ۱۳۱۰ اکیداً خاطر نشان میشود که باید همواره یکی از مستخدمین برای حفظ اثاثیه و اموال دولت در مدرسه بیتوته کند و در هر مدرسه ~~مدرسه~~ مدلول این حکم رعایت نکردد مسئولیت متوجه مدیر و یا مدیره آن مدرسه خواهد بود.

۶۶

اداره تفتیش

متحد المال راجع به امور صحی مدارس

نمره ۶۵۳۴ - ۲۵۷۴۰ مورخ ۱۴ دی ماه ۱۳۱۰

- برای مزید انتظام امور صحی مدارس مراتب ذیل مقرر میگردد :
- ۱ - آقایان مدیران و مدیرات مدارس موظفند در موقع تفتیشات صحی آقایان اعضاء و شاگردانی را که بنظر مریض میرسند بجهت معاینه بآقایان اطباء مدارس معرفی نمایند .
 - ۲ - بشاگردان بی بضاعت مدارس بموجب نسخه آقایان اطباء مذکور دواى عجانی داده می شود .
 - ۳ - تشخیص عدم بضاعت شاگردان برای اخذ دواء عجانی بعهده آقایان مدیران و مدیرات مدارس است .
 - ۴ - آقایان مدیران و مدیرات شاگردان مذکور در ماده فوق را بموجب ورقه که ممضی بامضاء خودشان و مهوور بمهر مدرسه باشد بآقایان اطباء مدارس معرفی خواهند کرد .
 - معرفی نامهای مزبور باید حاوی مشخصات لازمه از قبیل اسم و نام خانوادگی و اسم پدر و اسم کلاس شاگرد باشد و در آنها تصریح شود که صاحب ورقه استحقاق اخذ دواى عجانی دارد و مسئولیت صحت تصدیقات مذکور هم بعهده آقایان مدیران و مدیرات مدارس است
 - ۵ - عموم شاگردان مدارس ذکور اعم از متوسطه و ابتدائی بر حسب مقررات ماده (۲۱) نظامنامه صحیه مدارس و دستور آقایان اطباء مکلف هستند موی سر خود را با ماشین کوتاه کنند و

آقایان رؤساء مدارس نسبت باجرااء مقررات فوق کمال مراقبت را مرعی خواهند داشت

۶ - اشخاصیکه مریض هستند یا بنظر آقایان مدیران و مدیرات مبتلی بمرض میباشند هنگام تفتیش صحی حق ندارند قبل از اخذ اجازه از آقایان اطباء از مدرسه خارج شوند و چنانچه کسی برای طفره در معاینه خارج گردد مورد تعقیب و مؤاخذه واقع خواهد شد و ممکن است ضمناً باعث مسئولیت مدیر یا ناظم مدرسه نیز بشود .

۶۷

دستور تنظیم صورت مجلس و ترتیب تحویل مدارس دولتی

نمره ۷۱۳۵ مورخ ۲ اسفند ماه ۱۳۱۰

در صورت مجلس تحویل مدرسه در موقع تغییر آقایان رؤساء و مدیران لازم است مراتب ذیل مصرحاً قید و بامضاء تحویل دهند و تحویل گیرنده و نمایندگان اداره محاسبات و اداره تفتیش برسد :

۱ - ذکر اینکه اثاثیه و اموال دولت بموجب صورتهای مربوط (صورت اشیاء بیش از یکتومان ارزش - صورت اشیاء کمتر از یکتومان ارزش - صورت کتب و نقشجات - صورت لابراتوارها صورت اشیاء اسقاطی و غیره) که در تاریخ تنظیم شده و بامضاء آقایان مدیر و نمایندگان ادارات تفتیش و محاسبات موجود است تحویل گردید

۲ - چنانچه بر اشیائی که بیش از یکتومان ارزش دارد چیزی اضافه شده است در متن صورت مجلس تحویل بجزء قید شود

۳ - هر گاه از اشیاء و اموال دولتی چیزی کسر شده است با ذکر اینکه علت کسر چه بوده در متن صورتمجلس تحویل بجزء نوشته شود (اگر علت و موجب کسر معلوم نیست باید قید شود که مفقود شده است و مسئولیت آن بمعهده تحویل دهنده است)

۴ - ذکر عده شاگردان مدرسه در تاریخ تحویل و ترتیب تنظیم سوابق آنها از حیث اوراق هویت و سائر مدارك لازمه و مطابقه یا عدم مطابقه سن مشارالیه با مقررات نظامنامه مدارس

۵ - اگر مدرسه که تحویل میشود از مدارس غیر عجانی است ذکر جریان دفاتر محاسبه عایدات مدرسه با تعیین میزان دین محصلین از بابت شهریه معوقه و ذکر اینکه وجوه معوقه مزبور علت قانونی دارد یا خیر .

۶ - فهرست کلیه دفاتر متعلق بمدرسه از قبیل دفتر تمبر و دفتر عایدات - دفتر احصائیه محاسباتی - دفتر احصائیه عمومی - دفتر حضور و غیاب اعضاء - دفتر پرسنلی اعضاء دفاتر کلاسها - دفتر تفتیش - دفتر امتحانات - دفتر مشمولین نظام وظیفه - و دفاتر قدیم سنوات سابق مدرسه کلیته

۷ - لازم است دفاتر عایدات و احصائیه عمومی و حضور و غیاب اعضاء - و تمبر و احصائیه محاسباتی دفتر مشمولین در تاریخ تحویل بسته شده بامضاء آقایان تحویل دهند و تحویل گیرنده و نمایندگان

ادارات اسباب و تفتیش برسد .

۸ - ذکر تحویل ضبط (آرشیو) و کلیه سوابق مدرسه بطور فهرست و ایجاز با تعیین اینکه جریان آن منظم و مرتب بوده

۹ - تعیین اینکه جریان امور صحی مدرسه در حدود مقررات بوده است یا خیر و همچنین تعیین مقدار شیشه های شکسته پنجرها (در صورتیکه باشد) در يك قلم .

۱۰ - در صورتیکه محل مدرسه از ابنیه دولتی است ذکر وجود یا عدم خرابیهای کلی از هر قبیل که باشد و تعیین عده درختهای قابل ذکر و همچنین تعیین اشیائی که غیر منقول بوده است و بر اثر خرابی جدا شده باشد مانند پنجره یا نرده آهن و ستون سنگ و آهن شیروانی و ناودان و غیره .

۶۸

اداره تفتیش

متحد المال راجع بشرط پرداخت فوق العاده مستحفظین مدارس دولتی

نمره ۲۵۶ ۲۵۰۰ مورخ ۸ اردی بهشت ماه ۱۳۱۱

وزارت جلیله مالیه با تأدیه فوق العاده مستخدمین برای بیتوته در مدارس و حفظ اثاثیه و اموال دولت باین شرط موافقت فرموده اند که گیرندگان فوق العاده مذکور منهد شوند که اگر در موقع کشیک مشارالیه چیزى از اموال و اثاثیه مدرسه مفقود گردید شخصاً از عهده خسارات وارده بر آیند علیهذا لازم است نسبت باجراء نظر وزارت معزى البها اقدام و وصول متحد المال را نیز اطلاع بدهد

فصل سوم - دستور تحصیلات (پرگرامها)

۱ - پروگرامهای مدارس تابعه وزارت معارف

۱

دستور تحصیلات شش ساله متوسطه ذکور مصوب ۶ مهرماه ۱۳۱۰

۱ - فارسی

سال اول : قرائت : قطعات منتخبه نثر از منشآت قائم مقام و اخلاق محسنی و روضه الانوار و گلستان و قطعات منتخبه نظم از شاهنامه . و بوستان و جام جم اوحدی و سبعة جامی .
دستور زبان : شناختن اقسام کلمات و اجزاء عمده کلام - حالات اسماء - صرف افعال - ازمه و اقسام افعال و جوه آن - وجوه اشتقاق - تجزیه و ترکیب .

انشاء : نوشتن موضوعات ساده و سهل - تبدیل قطعات نظم بنثر

دیگته : مشق صحت املاء شفاهاً در ضمن قرائت و کتباً بوسیله نوشتن قطعات بالنسبه مشکل

سال دوم : قرائت - قطعات منتخبه نثر از سفرنامه ناصر خسرو و چهار مقاله نظامی عروضی و گلستان و اخلاق محسنی و قطعات منتخبه نظم از شاهنامه و منظومات شیخ عطار و بوستان و قطعات منتخبه از مولوی که مناسب اخلاق و فهم طفل باشد

دستور زبان : نکات راجعه باقسام کلمه و جمله - افعال قیاسی و سمعی - حروف مفرد و مرکب - تبدیل و تخفیف - تجزیه و ترکیب - اعمال قواعد دستور در ضمن قرائت و دادن تمرینات .

انشاء : نوشتن موضوعات بالنسبه سهل - تبدیل نظم بنثر

دیگته : مشق صحت املاء شفاهاً در ضمن قرائت و کتباً بوسیله نوشتن قطعات بالنسبه مشکل .

سال سوم : قرائت - قطعات منتخبه نثر از چهار مقاله نظامی عروضی و گلستان و انوار سهیلی و تاریخ نگارستان و قابوسنامه و سیاستنامه - قطعات منتخبه نظم از رودکی و فردوسی و ناصر خسرو و نظامی و سعدی و حافظ و سنائی و مولوی با رعایت اخلاق و فهم طفل .

دستور زبان : مراجعه بدوره دستور بوسیله تمرینات شفاهی و کتبی - مقایسه جمل فارسی با عربی - تجزیه و ترکیب .

انشاء : نوشتن موضوعات مختلفه بالنسبه مشکل - تبدیل نظم بنثر .

دیگته : مشق صحت املاء شفاهاً در ضمن قرائت و کتباً بوسیله نوشتن قطعات نثر مشکل .

تبصره : ۱ - در قطعات منتخبه باید رعایت استعداد شاگردان بشود که منتخبات مزبور مناسب با کلاسهای

سه گانه باشد

۲ - تمام کتاب گلستان و بوستان (باستثناء حکایات و قطعاتی که مناسب تدریس نیست) باید در سه سال تدریس شود

۳ - منتخبات از شاهنامه باید مخصوصاً از داستانهای ذیل باشد :

هفتخوان رستم - داستان - سهراب - قصه سیاوش - داستان رستم و اسفندیار - داستانهای بهرام گور - بزمهای نوشیروان بابو زرجهر .

۴ - عدد ایاتی که شاگردان در هر سال حفظ میکنند باید کمتر از سیصد بیت نباشد

۵ - باید متعلمین در قرائت و حفظ قطعات توجه کامل بمعانی لغات و عبارات و اصطلاحات و فهم مقصود داشته باشند .

۲ - عربی

سال اول - صرف : در حدود صرف قسمت ابتدائی مبادی العربیه .

قرائت : ترجمه عبارات سهل و حکایات ساده از مدارج اول با اعمال قواعد صرفی در ضمن قرائت
سال دوم - صرف : قواعد اعلال - ابدال - تنیه و جمع - نسبت - تصغیر - تخفیف همزه - تذکیر و تأنیت - مقصود و ممدود (با مراجعه بمواد سال قبل) در حدود صرف سال اول مبادی العربیه .
نحو : يك دوره در حدود اجرومیه

قرائت : ترجمه بعضی از آیات قرآن در مواظ و حکم و قطعات منتخبه در حدود مجانی الادب (جلداول).

سال سوم - نحو : در حدود سال دوم مبادی العربیه

قرائت : ترجمه و تجزیه و ترکیب قطعات منتخبه نظم و نثر در حدود مدارج القرائه دوم و کلمات قصار و دیوان منسوب بحضرت امیر ؛ و حفظ بعضی از آنها بانتخاب معلم .
تبصره : صرف و نحو در این سه سال بفارسی تدریس خواهد شد .

۳ - تعلیمات دینی

تعلیم مکارم اخلاق از روی قرآن و کلمات بزرگان اسلام در هر سه سال .

تبصره : دستور تفصیلی تعلیمات دینی بعدها معین میشود

۴ - فرانسه

در دوره اول متوسطه غرض اصلی از تدریس زبان فرانسه اینست که شاگرد تکلم باین زبان را فرا گیرد و برای باین نیل مقصود باید ابتداء کلمات متداوله را شفاهاً بیاموزد بعد آنها را با یکدیگر صحیحاً ترکیب نموده جمله سازی کند و باین ترتیب معتاد بحرف زدن بشود - در اوایل باید نهایت کوشش در آموختن تلفظ صحیح کلمات بعمل آید باین ترتیب که معلم ابتداء کلمات را خود اداء نموده پس از آن محصلین را گاهی منفرداً و گاهی مجتمعاً بتلفظ وادار کند و همینکه محصلین تلفظ صحیح را خوب آموختند معلم باید کلمات را روی تخته بنویسد و بنویسند تا املاء آنها مرکوز ذهن شاگرد شود تعلیم لغات باید بوسیله آرائه اشیاء یا تصویر آنها انجام بگیرد و برای محاوره و مکالمه ممکن است از نقوشات دیواری استفاده کرد - لغاتیکه تدریس میشود باید فقط مربوط بزندگان و راجع بمطالب مشروح ذیل باشد .

سال اول : ۱ — احتیاجات و اعمال شاگرد در مدرسه . اسباب و لوازم تحصیل در اطلاق درس روابط شاگرد با رفقاء و معلمین خود . کارهای عمده که ر کلاس صورت میگیرد از قبیل خواندن و نوشتن و غیره نشست و برخاست . قسمتهای مختلف کلاس و موارد استفاده از اشیاء کلاس . تفریح و بازی .

۲ - اعداد - چهار عمل اصلی ساده

۳ - اوقات و درجه حرارت - تقسیم اوقات بروز و هفته و ماه و سال - سن - گرما و سرما - فصول چهار گانه باختصار

۴ - بدن انسان و احتیاجات آن - قسمتهای مختلف بدن - غذا - لباس - اعمال حواس خمسہ - سلامت و مرض

سال دوم : ۱ - خانه و خانواده - قسمتهای مختلف خانه - اطلاق تحریر و غذا خوری و پذیرائی و غیره - اثاثیه خانه - اعضاء خانواده و مشاغل آنها

۲ - دهات و مناظر آنها - ییلاق - آثار جوی - فصول چهار گانه - نباتات و حیوانات - کارهای روستائی از قبیل زراعت و باغبانی - حیوانات اهلی و فوائد آنها - آلات و ادوات زراعتی - تفریحات روستائی از قبیل شکار و صید ماهی - گردش و اعیاد .

۳ - شهر (کوچه - خیابان - پستخانه - مهمانخانه - تئاتر و موزه - کتابخانه - مسجد - مغازه - بازار - حرف مختلفه وسائل نقلیه از قبیل درشکه و اتومبیل و غیره) .

سال سوم : ۱ — طبیعت - دریا - رود خانه - کوه - جلگه - جنگل - آسمان

۲ - مختصری از شرح حال کاشفین بزرگ و رجال مهم عالم و اطلاعات ساده راجع بفلاحات و صنایع و تجارت و امثال آنها .

تبصره - قبل از تهیه کتب بهتری کتب ذیل مطابق پروگرام تشخیص داده شده و در مدارس معمول خواهد بود .

سال اول Cours préparatoire des leçons illustrées de français par E. Breuil, Professeur au Lycée Carnot édité par la libr. Larousse.

سال دوم 1. Cours élémentaire des leçons illustrées de français par E. Breuil.

2. L'année enfantine de lecture courante par M. Guyau. Edit. : A. Colin

سال سوم 1. Cours moyen des leçons illust. de fr. par E. Breuil.

2. L'année préparatoire de lecture courante par M. Guyau. A. Colin.

تبصره - بجای زبان فرانسه میتوان انگلیسی یا روسی یا آلمانی را در حدود پروگرام زبان فرانسه تدریس نمود

۵ - ریاضیات

الف - حساب

سال اول — شماره اعشاری - اعمال اصلیة - ميعلاقات ضرب و تقسيم - قابليت تقسيم بر ۲ و ۵ .
 ۱۱ ، ۹ ، ۳ ، ۲۵ ، ۴ ، - اعداد اول - تجزيه اعداد بعوامل اول برای تعيين بزرگترین عاد و کوچکترین
 مضرب مشترك - كسور متعارفه - اعمال اصلیة كسور - كسور اعشاری و اعمال آنها - تحويل كسر
 متعارفی و اعشاری بيكدیگر - كسور متناوبه - دستگاه متری و مقیاسات ایران و تبدیل آنها به
 يكدیگر بعلاوه تعليم قانون مقیاسات ایران - نسبت و تناسب - کيات متناسبه مستقیم و معکوس - ارجه متناسبه
 مفرد و مرکب - تحويل بواحد - مراجعه مفرد و تنزیل - اصل و فرع مفرد - تسهیم بنسبت و مشاركت
 اختلاط و امتزاج - قاعدة عملی در استخراج جذر تا مرتبه معین اعشار - حل معادلات درجه اول و
 حل مسائل حسابی بوسیله معادلات و تعمیم حل مسائل حسابی بوسیله استعمال حروف بجای مقادیر
 معلومه و مجهوله

ب — هندسه

سال اول — خط مستقیم و صفحه - زوایا - تقارن - مثلث - مثلث متساوی الساقین - حالات تساوی دو مثلث
 خطوط عمود و مایل - مثلث قائم الزاویه - حالات تساوی دو مثلث قائم الزاویه - تعریف مکان هندسی
 خطوط متوازیه - مجموع زوایای مثلث و کثیرالاضلاع محدب - اشکال متوازی الاضلاع و مستطیل و
 مربع و لوزی - دایره - فصل مشترك خط و دایره - خط مماس بر دایره - اوضاع نسبی دو دایره - اندازه
 و مقیاس زوایا - استعمال ستاره و گویا و پرگار و قیاله - ترسیم زوایا و مثلث و خط عمود و متوازی -
 مسائل ترسیمی راجع به خط و دایره - ترسیم خطوط مماس بر يك دایره یا بر دو دایره

سال دوم — تقاطعی که خط را بر نسبت معینی قسمت میکنند - طولهای متناسب - قضیه طالس -
 مثلثات متشابه - حالات تشابه دو مثلث - خواص منصف الزاویه مثلث - تعریف محانست اشکال - روابط
 متری در مثلث قائم الزاویه - قضیه فیثاغورث - تعیین چهارم جزء تناسب - ترسیم واسطه هندسی - تقسیم
 خط بنسبت ذات وسط و طرفین - اشکال کثیر الاضلاع منتظم - محاط نمودن اشکال منتظمه در دایره -
 مربع و مسدس و مثلث متساوی الاضلاع - کثیرالاضلاعهای متشابه و نسبت محیط و سطح آنها بيكدیگر
 طول محیط دایره - نسبت محیط بقطر - مساحت اشکال کثیر الاضلاع های منتظم و غیر منتظم -
 مساحت دایره

سال سوم — صفحه و خط مستقیم در فضا - تعیین صفحه - توازی خطوط و صفحات - خطوط و
 صفحات عمود - خواص عمود و خطوط مایل و آمده از يك نقطه بر صفحه - قضیه سه عمود - فرجه -
 تعریف کنج و خواص آن - کثیر الوجوه منشور و هرم - سطح و حجم منشور و هرم - مخروط و
 استوانه و کره .

تبصره - باید معلم از سال اول شاگردان را حل مسائل هندسی وادار نماید .

ج — جبر و مقابله

سال دوم — استعمال حروف - دستور های جبری - اعداد مثبت و منفی و موارد استعمال آنها

در نمایش کمیاتی که دو جهت مخالف در آنها متصور باشد از قبیل طول و زمان و سرعت و حرارت - اعمال در اعداد مثبت و منفی - یک جمله و چند جمله - جمع و تفریق و ضرب و تقسیم در عبارات یک جمله و چند جمله حل معادلات یک مجهولی درجه اول - نامساوی درجه اول - حل و بحث در معادله دو مجهولی و چند مجهولی درجه اول - مسائل درجه اول .

سال سوم — مراجع و تکمیل معادلات و مسائل درجه اول - معادله درجه دوم یک مجهولی - روابط بین ضرایب و ریشه ها - مختصری از خواص روابط بین ضرایب و ریشه ها - مختصات نقطه و تغییرات دو جمله درجه اول $y = ax + b$

۶ - فیزیک

سال دوم : ۱ - حرکت و قوه

سکون - حرکت - تعریف قوه - امتداد و نقطه اثر و کمیت قوه - توجه باینکه ثقل قوه خاصی است - شاقول - تر از شاقولی - سطح افقی - عدم توازی خطوط قائم بر سطح زمین - مرکز ثقل و طریق یافتن آن - شرایط تعادل جسم معلق یا متکی - وزن - توزین باغات آلات معموله - قیان - ترازو - توزین مضاعف - اندازه گرفتن حجم جامدات و مایعات (استعمال ظروف مدرج) - وزن مخصوص - تکاثف نسبی - تعادل مایعات و گازها - فشار وارده از جامدات بر سطح حامل آنها - مثالهای سهل و معروف - فشار مایعات - سطح آزاد مایعات مستوی و افقی است - فصل مشترك دو مایع که با هم مخلوط نشود - قاعده راجع بفشار مایعات - بعضی امثله عددی - موارد استعمال و شرح ظروف مرتبطه - تراز آبی - تقسیم آب در شهرها - منگه آبی - آسانسور - امتحان دیگهای بخار - قضیه و تجربه ارشیمدس - اجسام شناور - گازها و فشار گازها - فشار هوا - میزان الهواء و استعمال آن بجهت تعیین ارتفاعات - میزان الضغط های معمولی (۱) - قانون بویل و ماریوت (۲) با امثله عددی - تلمبه ها .

۲ - حرارت :

درجه حرارت - میزان الحرار های معمولی - انبساط اجسام و موارد استعمال آن - مقدار حرارت تعیین مقدار حرارت از روی قاعده مخلوطات - حرارت مخصوصه اجسام - حرارت مخصوصه آب و نتایج آن - ذوب نقطه ذوب - حرارت ذوبان - انجماد - تبلور - تبخیر - گرم کردن آب در ظروف بسته - دیک بخار تغییرات فشار با درجه حرارت - اصول ماشینهای بخار - گرم کردن آب در هوای آزاد غلیان - تغییر نقطه غلیان با فشار - تقطیر - معان بخار آب موجود در هوا - مختصری راجع بانتقال حرارت - تحفظ از گرما و سرما .

سال سوم : ۱ - صوت :

حقیقت صوت - انتشار صوت - انعکاس صوت - صفات صوت - میزان الصوت

۲ - نور :

اجسام منیره و مستنیره - اجسام شفاف و کدر و نیم شفاف - انتشار مستقیم الخط نور - سایه و نیم سایه - انعکاس (آئینه های مستوی و محدب و مقعر) - انکسار (منشور و عدسی ها) - مرکب بودن نور سفید - سیر اشعه در تصویر حقیقی و مجازی - رویت - چشم - نزدیک بینی و دور بینی و طرز اصلاح آنها - لوپ (ذره بین) - میکروسکوپ - رنگ اجسام - عکاسی

۳ - برق (الکتریسته) و مغناطیس :

مغناط (آهن ربا) - قطب نما - حوزه مغناطیس - تولید برق و وجود دو نوع الکتریسته - استوانه فاراده - مقدار الکتریسته - تولید برق بواسطه مجاورت - قدرت نوکها - ماشین برق و قدرت ماشین - مطالب تجربی راجع بحالت فشار (پتانسیل) - الکتریسته - ظرفیت الکتریکی اجسام - آلات راجعه بالکتریسته ساکن - جریان الکتریسته - اثر جریان بر میله مغناطیس - حوزه مغناطیسی - جریان الکتریک - قانون آمپر - مغناط ساز (Solénoïde) تجزیه الکتریکی (الکترولیز) شدت جریان - آمپر و آمپر متر - مقاومت اجسام هادی در مقابل جریان - واحد مقاومت (اهم) - قانون اهم - واحد فشار الکتریک (ولت) - ولت متر - قانون ژول - قدرت جریان - وات - موارد استعمال مهم مغناط الکتریکی - اصول تلگراف - ماشین گرام - الکتریسته القائی - رعد و برق - برق گیر .

تبصره — تدریس فیزیک در سه سال اول متوسطه باید فقط جنبه تجربی داشته باشد و باید تمام قواعد و قوانین فقط بوسیله تجربه در لابراتوار بشود برسد . بیان قضایای نظری و استدلالی بکلی ممنوع است .

۷ — شیمی

سال دوم - حالات سه گانه اجسام جامد و مایع و بخار با امثله لازمه و عملیات - بیان اینکه هر جسمی میتواند بسه حالت مزبور درآید - هوا - تجربه لاوازیه - زنک فلزات - اکسیژن - ازت - آب خالص - تجزیه و ترکیب آب - آبهای مشروب - هیدرژن - اسید کربنیک - کرب - مختصری در باب کلورورهای مزید اللون - کلورور دوسدیم (نمک طعام) - سود محرق - امونیاک - اجسام مفرد و مرکب - شبه فلزات و فلزات - علامات اختصاری (۱) - مختصری در باب والانس اتمی (ظرفیت اتمی) فورمولهای شیمیائی - مختصری در باب تسمیه اجسام - اسید و باز و ملح - گوگرد - اسید سولفوریک - اسید ازتیک و مختصری در باب آزتاتها - مختصری در باب فسفر و فسفات ها (بدون فورمول) - زغال - مواد قابل احتراق طبیعی و مصنوعی - ایندريد کربنیک و اکسید دوکربن

سال سوم — فلزات و آلیاژها - خواص عمومی آنها - نمک طعام - کربنات ها - آهک - ساروج - سیمان - گچ - مختصری در باب کربنات دوسدیم و بی کربنات دوسدیم - اساس فلزکاری (۲) - آهن - چدن و فولاد - آلومنیوم - آلومین - گلرس - کائولن (خاک چینی) - چینی - بدل چینی - شیشه - فلزات قیمتی و طریقه استخراج آنها - الیاژ مسکوکات .

شیمی آلی : فرق بین شیمی معدنی و آلی - هیدروکربورها بطور کلی - استیلن - قهقهه ها - گاز چراغ - انقلاب الکلی - سرکه و انقلاب خلی - اجسام دسمه : اتری شدن و صابونی شدن - شمع - صابون - ساکارز (قند چقدر) - گلوکز (قند انگور) - مختصری در باب نشاسته : سلولز و موارد استعمال آن

۸ - تاریخ طبیعی

سال اول ۱ - تشریح و فیزیولوژی انسانی : ترکیب بدن انسانی - تغذیه - هضم - جهاز هضم - اغذیه - دوران خون - خون - حرارت غریزیه - تنفس و آلات آن - هوای قابل تنفس - حنجره - استخوانها - مفاصل - عضلات - اعصاب - آلات حس .

۲ - حیوانات ذی ققار : صفات اصلی طبقات پنجگانه آنها - پستانداران و امثال چند از آنها که در مملکت یافت میشوند - عادات آنها - تناسب ساختمان بدنی هر يك از آنها با وضع زندگی (مخصوصاً دست و پا جهاز هضم - فوایدی که هر يك از آنها برای انسان دارند)

پرندگان و اقسام مهم آنها - خزندگان - غوکان و تغییرات آنها - ماهی ها و اقسام آنها

۳ - حیوانات غیر ذی ققار - طبقات مختلف آنها - حیوانات مفصلی - حشرات مفید و مضر - عنکبوتها - سخت پوستان - نواعم و اقسام آنها - صدف مروارید - کرمها - شعب دیگر حیوانات غیر ذی ققار و اختلاف هر يك از آنها با دیگری

سال دوم - گیاه شناسی : ۱ - نباتات گلدار - قسمتهای مختلف آنها - ریشه - ساق و برگ - پیازها ساقهای زیرزمینی - تنه درختان - جوانه ها - قلمه زدن - خوابانیدن - پیوند زدن - ریشه ها و ساقها و برگهایی که بمصرف تغذیه میرسند - اعمال ریشه و برگ - قسمتهای مختلف گل - اقسام گلها - تبدیل گل بمیوه - تشکیل دانه - طرز روئیدن دانه - فوایدی که انسان از گلها و میوه ها میبرد .

۲ - تقسیمات مهم سلسله نباتات : طبقات مهم گیاه های گلدار مخصوصاً نباتات محلی - فواید نباتات طرز طبقه بندی آنها

۳ - نباتات بی گل : سرخس ها - اشنه ها - الگها - قارچها - اقسام سمی و خوراکی آنها - تکمیل تدریجی سلسله نباتات

سال سوم : ۱ - زمین شناسی : صخور مهم خروجی و رسوبی - سنگهای معدنی - بیان تغییرات زمین بوسیله امثال محلی - باران - تغییرات تدریجی زمین بوسیله آب - آب باران - آبهای زیر زمین - آب جاری - دریاها - یخچالهای طبیعی - تغییرات زمین بواسطه باد و هوا - کوه های آتش فشانی - حرکات زمین عهد معرفه الارض : عهدهای چهارگانه و تشکیل اراضی در هر يك از آنها - فسیلهای مهم حیوانی و نباتی هر عهد - خشکیهای زمین در هر عهد - تاریخ معرفه الارضی ایران تا حدیکه ممکن است .

۲ - حفظ الصحة و میکروبها :

تظافت و احتراز از افراط آن - آب مشروب - فلند شدن آب - طرز تصفیه آن - مشروبات الکلی

و مضار آنها - مخدرات و دخانیات و مضار آنها - هوا - مقدار هوای لازم برای تنفس - هوای فاسد - اختناق و مختصری از طرز بهوش آوردن غریق - گرد و غبار و میکروبهای هوا - ورزش بدنی و فوائد آن - نتایج صحی آن - مضار افراط ورزش - اهمیت پوست بدن و پاکیزگی آن - پاکیزگی لباس و منزل - منزل سالم و نا سالم - انتشار میکروبها - باکتریها - قارچها - حیوانات يك سلولی - طرز تولید و تکثیر باکتریها - طرز زندگی آنها - تجربه های پاستور و اهمیت آنها - تخمیر الکل و سرکه و شیر و روغن - ضد عفونی کردن .

شرح يك مرض ساری مثلاً سیاه زخم - طریق انتشار آن - وسایل جلوگیری از انتشار آن - واکنس ضد سیاه زخم - شرح مختصر بعضی امراض ساریه مانند آبله و حصه و هاری و خناق و سل و غیره - مالاریا .

۹ - جغرافیا

سال اول : ۱ - جغرافیای طبیعی :

تعریف جغرافیا و بیان تقسیمات آن - شکل زمین - حرکات زمین با ذکر دلائل مختصراً - کیفیت ایجاد شب و روز و فصول چهارگانه - محور و قطبین - خط استوا - مدارات یومیه - خطوط نصف النهار - مناطق پنجگانه - عرض و طول جغرافیائی - تقسیم زمین بجاك و آب - تعریف خاك - تعریف کوه و جلگه و فلات و بیان تاثیر هريك در زندگانی بشر - علت ظهور کوه آتش فشان و حدوث زلزله - تعریف آب - حرکات آب دریا (موج - جزرومد - جریانهای دریائی) موجودات بحری - تعریف جزیره و انواع آن - تاثیر دریا در حیات بشر و ذکر فوائد بحار - تاثیر دریا در سواحل - اهمیت جغرافیائی سواحل - آب و هوا - تعریف باد و بیان انواع آن - باران - تعریف رود و دریاچه - انواع مختلفه آب و هوا و تاثیر آن در نباتات و حیوانات

۲ - جغرافیای انسانی :

مختصری از احوال انسان در اعصار مختلفه - نژادها - علل کثرت و قلت جمعیت در نواحی مختلفه - ادیان و مذاهب - وضع زندگانی بشر در نواحی مختلفه زمین - کلیات جغرافیای اقتصادی - صنعت و زراعت و تجارت - راههای عمده و بنادر مهم - تعریف نواحی قطبی و تاریخ کشف قطبین و ذکر برخی از کاشفین بزرگ

۳ - جغرافیای اقیانوسیه :

از اقیانوسیه باید هند هلاند * - استرالیا - زلاند جدید تدریس شود و مخصوصاً در امور اقتصادی و منافع که از مستعمرات مزبور بممالك هلاند و انگلیس میرسد مفصل تر بحث شود

۴ - جغرافیای امریکا :

اوضاع طبیعی و سیاسی و اقتصادی ممالك ذیل : اتازونی (با ذکر مختصری از تاریخ استقلال و علل ترقیات آن مملکت کانادا - مکزیک - برزیل - آرژانتین - شیلی .

سال دوم - جغرافیای اروپا : مختصری از کلیات جغرافیای طبیعی و اقتصادی اروپا کی مفصل

* - مقصود مستعمرات هلاند در اقیانوسیه است که مهمترین آنها عبارتند از : مجمع الجزایر ملوک و سندو گینه جدید و فیلیپین و زائو

ترازانچه در جغرافیای ابتدائی مندرج است .

اوضاع طبیعی و سیاسی و اقتصادی و مستعمراتی ممالك بخصوص انگلیس و فرانسه و آلمان و ایتالی و روس و هلاند و بلژیک و سویس و اوضاع اقتصادی آنها .
جغرافیای افریقا -

مختصری از کلیات جغرافیای طبیعی و اقتصادی افریقا فقط جغرافیای مصر و تونس و الجزایر و سودان و مراکش و کنگوی بلژیک و حبشه و کاپ تدریس شود .
سال سوم - جغرافیای آسیا - مختصری از کلیات جغرافیای طبیعی و اقتصادی آسیا

در جغرافیای آسیا اهمیت اقتصادی هندوستان و مختصری از تاریخ تسلط انگلستان را بر آن سرزمین شرح دهند و در جغرافیای ژاپون نیز مختصری از علل ترقیات تجارتي و صنعتی آن مملکت بحث نمایند به جغرافیای سیاسی ممالك مجاور ایران بیشتر توجه کنند اما کلیه این قسمت نباید بیشتر از ده درس را مشغول کند و بقیه برای تدریس جغرافیای ایران است -

۲ - جغرافیای ایران - در جغرافیای ایران بدوا اوضاع طبیعی فلات ایران ذکر شود و پس از آن بشرح اوضاع طبیعی و سیاسی و اقتصادی آن پردازند اهمیت موقع ایران را از لحاظ اینکه بین اروپا و هندوستان میباشد بیان کنند و اوضاع طبیعی و سیاسی و اقتصادی و صنعتی هریک از ایالات و ولایات آنرا جداگانه شرح دهند .

تصوره — باید آقایان معلمین در موقع تدریس جغرافیای هریک از ممالك دنیا نقشه آن مملکت را با گچ روی تخته سیاه رسم کنند و در همان ضمن شاگردان را نیز بترسیم آن نقشه در کلاس وادار نمایند مخصوصا دستور دهند که شاگردان نقشه آن مملکت را خود ترسیم نموده روز بعد ارائه دهند تا با کشیدن نقشه جزئیات هر مملکت در خاطر آنها بماند .

۱۰ - تاریخ

سال اول — مختصری از تاریخ مصر و عیلام و کاده و آشور و فنیقیه و بنی اسرائیل از جهاتی که تاریخ ایران تماس دارد - کلیات تاریخ یونان مختصرا و اسامی حکماء و فلاسفه (تمدن و وضع حکومت و علوم و ادبیات و صنایع)

تاریخ مفصل ایران - نژاد آریا و ورود آن بایران - اقوام ماد و پارسی - دولت مادها - دولت هخامنشی و اقراض دولت لیدی و دولت بابل - پادشاهان بزرگ هخامنشی - جنگهای ایران و یونان تمدن و مذهب و حکومت هخامنشیان استیلای اسکندر خلفاء اسکندر و سلسله سلوکی در ایران هلنیسم در شرق سال دوم — مختصری از تاریخ رم از حیث وضع حکومت و ذکر و رجال تاریخ رم که در تاریخ

ایران اسمی از آنها برده میشود - ظهور مذهب نصاری در رم شرقی - تاریخ مفصل ایران - سلسله اشکانی (سلاطین بزرگ - تمدن و مذهب و زبان و حکومت اشکانیان) - سلسله ساسانی و رواج و قوت مذهب زردشت در ایران - پادشاهان بزرگ ساسانی - روابط تاریخی ایران و روم تمدن و علوم و صنایع

و وضع حکومت ایران در زمان ساسانیان - عربستان و طوایف عرب - مختصری از تاریخ اعراب قبل از اسلام - مختصری از تمدن عرب در دوره جاهلیت - سیرت رسول اکرم (ص)

۴ - خلفاء راشدین - استیلای اعراب - خلفای بنی امیه - خلفای بنی عباس - سلسله صفاریان و سلمانیان و غزنویان و آل بویه

سال سوم : تاریخ مفصل ایران - سلسله سلاجقه و خوارزمشاهیان - فتنه مغول در ایران - امیر تیمور و جانشینان او سلسله - صفوی - سلسله - افشار سلسله زند - سلسله قاجار و حکومت مشروطه ایران - سلطنت پهلوی - مختصری از تاریخ عمومی اروپا از تاریخ تشکیل دول عمده آن بعد

۱۱ - رسم

سال اول - امثله ساده راجع بدروس هندسه و ترسیم اجوبه آنها بمدد آلات ستاره و گونیا و پرکار و تقاله .

سال دوم - ترسیم اشکال مرکبه از خطوط مستقیمه و دوائر - موارد استعمال این اشکال در پارکناژ و کارلاژ و دالاز - استعمال مرکب چین و رنگ آمیزی بعضی از این ترسیمات با (الوان)

سال سوم - سایه های متداول و رنگ آمیزی - رنگ آمیزی سطوح مستدیره ساده - رسم و و رنگ آمیزی آلات و ادوات ساده - تعیین ابعاد این آلات و نمایش هندسی آنها بمقیاس معین - رنگ آمیزی بعضی از این نقشجات

۱۲ - نقاشی

پروگرام ذیل برای بیداری و تهیج ذوق شاگرد تدوین شده و معلم مجبور نیست تمام آنرا تعلیم دهد بلکه باید بر حسب ذوق شخصی و وسائیکه شاگردان در دست دارند از بین نمونه ها و کار - هائیکه منظور شده است انتخاب نماید .

۱ - نقاشی در کلاس

الف - اشیاء معمولی ساده

ب - حیوانات و نباتات

ج - انسان با لباس

د - نمونه از روی آثار صنایع ملی و آثار عرب و رم

ه - اشیائیکه - در رسم بکار برده شده

۲ - تزیینات

۳ - نقاشی و طرح از خط

۴ - نقاشی در خارج از کلاس بامداد و رنگ و غیره مخصوصاً برای توضیح و تکمیل موضوعاتی که به خط میدهند

۵ - نمونه سازی

۱۳ - مشق خط

۱۴ - ورزش

۱ - شعبه علمی

فارسی

سال چهارم - قرائت : خواندن قطعات منتخبه از مقامات حمیدی و کلیله و دمنه و گردیزی و قطعات نظم از فردوسی و عنصری و فرخی .

انشاء : نوشتن موضوعات بالنسبه مشکل - تبدیل نظم بنثر

دیکته : نوشتن قطعات نثر مشکل .

سال پنجم - قرائت : قطعات منتخبه از ترجمه تاریخ طبری و کلیله و دمنه و کیمیای سعادت و قطعات نظم از ناصر خسرو و سنائی و نظامی و مولوی و سعدی .

انشاء : نوشتن موضوعات مختلفه

دیکته : نوشتن قطعات نثر مشکل .

سال ششم - قرائت : قطعات منتخبه از کلیله و دمنه و مرزبان نامه و تاریخ بیهقی و جهانگشای جوینی
انشاء : نوشتن موضوعات مختلفه و مختصری از احوال (بیرونی و ابن سینا و محمد بن زکریا و فارابی و خواجه نصیرالدین طوسی و غزالی)

دیکته : نوشتن قطعات نثر مشکل .

تبصره : در سه سال فوق راجع بدیکته و انشاء باید دقت کامل بعمل آید .

ریاضیات

الف - جبر

سال چهارم - معادله درجه دوم - روابط بین ضرائب و ریشه ها - علامت ریشه ها - تجزیه و علامت سه جمله درجه دوم - نامساوی درجه دوم - تغییرات سه جمله درجه دوم و نمایش هندسی آن - ماکزیموم و مینیموم - توابع درجه دوم - معادلات قابل تبدیل بدرجه دوم - تصاعدات حسابی و هندسی - مجموع مربعات و مکعبات N عدد صحیح متوالی ابتداء از واحد - لگاریتم ها - استعمال جداول لگاریتم (چهار رقمی یا پنج رقمی) - ربح مرکب و قسط السنین

سال پنجم - مراجعه بدروس سابقه باختصار - مشتقات - تعبیر هندسی مشتق - ملاحظه علامت مشتق برای تعیین جهت تغییرات توابع - مشتقات توابع ساده - استعمال مشتق در تغییر و نمایش هندسی توابع ساده - حرکت مستقیمه - سرعت - شتاب - حرکت متشابه التغییر .

سال ششم - مراجعه بدروس سال چهارم و پنجم - مورد استعمال مشتق در تغییر و نمایش